

LATINSKÁ AMERIKA A KARIBIK

Vztahy Evropské unie s Latinskou Amerikou a Karibikem mají mnoho rozměrů a realizují se na různých úrovních. Evropská unie se snaží podle pokynů uvedených ve sdělení „Nový program pro vztahy mezi EU a Latinskou Amerikou a Karibikem“ upevnit a modernizovat strategické partnerství těchto dvou regionů. Evropská unie spolupracuje s celým regionem prostřednictvím summitů hlav států či předsedů vlád a parlamentní demokracie, přičemž s Karibikem, Střední Amerikou, Andským společenstvím, sdružením Mercosur a jednotlivými zeměmi ji spojují dohody a politický dialog.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- Hlava V (vnější činnost EU) Smlouvy o Evropské unii.
- Hlavy I–III a V (společná obchodní politika, rozvojová spolupráce a humanitární pomoc, mezinárodní dohody) Smlouvy o fungování Evropské unie.

VZTAHY MEZI REGIONY

Mezi EU a zeměmi Latinské Ameriky a Karibiku existuje přirozené partnerství s hlubokými politickými, hospodářskými a kulturními vazbami. EU uzavřela s 27 z 33 zemí v tomto regionu rozsáhlou síť smluv. Velmi pevné jsou i hospodářské vztahy: EU je v tomto regionu hlavním investorem, jeho třetím největším obchodním partnerem a hlavním přispěvatelem k rozvojové spolupráci. EU, Latinská Amerika a Karibik společně tvoří více než třetinu členů Organizace spojených národů, a představují významnou sílu pro prosazování pevného mnohostranného systému založeného na dodržování pravidel.

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Komise přijali dne 7. června 2023 [společné sdělení, v němž seznamují s „Novým programem pro vztahy mezi EU a Latinskou Amerikou a Karibikem“](#), jenž má posílit vztahy a oživit partnerství mezi EU a zeměmi LAK. Ve sdělení se soustředili na šest prioritních oblastí:

- nové politické partnerství,
- posílení společné obchodní agendy,
- investiční strategii Global Gateway k urychlení spravedlivé, ekologické a digitální transformace a boji proti nerovným podmínkám,
- spojení sil při prosazování spravedlnosti, zajišťování bezpečnosti občanů a boji proti mezinárodní organizované trestné činnosti,
- spolupráci při posilování míru a bezpečnosti, prosazování demokracie, právního státu a lidských práv a poskytování humanitární pomoci,
- a navazování a rozvoj dynamických mezilidských partnerství.

Sdělení označilo parlamentní demokracii za jeden z klíčových prvků tohoto meziregionálního partnerství a vyzdvihuje zejména úlohu Parlamentního shromáždění EU – Latinská Amerika (EuroLat).

A. Summity

První summit mezi EU a Latinskou Amerikou a Karibikem se konal v Riu de Janeiru v červnu 1999 a bylo tam ustaveno regionální strategické partnerství. Šestý a zatím poslední summit se uskutečnil v Madridu v roce 2010. Na tomto summitu vznikla Nadace Evropské unie a Latinské Ameriky a Karibiku, jež má za úkol upevňovat a podporovat strategické partnerství těchto dvou regionů.

V roce 2010 zahájilo činnost Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC), což je regionální uskupení 33 latinskoamerických a karibských zemí. Regionální summity EU a společenství CELAC se staly hlavním fórem pro dialog o celosvětových problémech a spolupráci při jejich řešení. Ve dnech 17. a 18. července 2023 se v Bruselu uskutečnil po osmileté přestávce třetí summit hlav států a vlád EU a společenství CELAC. Vedoucí činitelé se zde zavázali k oživení a institucionalizaci dlouhodobého partnerství. Mottem summitu byla „obnova regionálního partnerství v zájmu posílení míru a udržitelného rozvoje“ a byla na něm projednána řada témat, mimo jiné intenzivnější spolupráce na mnohostranných fórech, světový mír a bezpečnost, obchod a investice, boj proti změně klimatu, spravedlnost a bezpečnost. Předsedkyně Parlamentu Roberta Metsolaová se zúčastnila tohoto summitu. Její projev se zaměřil na význam dalšího pokroku v oblasti aktuálních obchodních dohod a dohod o přidružení. Na jeho konci bylo přijato [prohlášení ze summitu EU–CELAC](#), které schválily všechny členské státy EU a společenství CELAC až na jednu zemi. Na summitu byl dále zveřejněn plán [EU–CELAC na období 2023–2025](#) a účastníci se shodli na tom, další summity budou pořádány každé dva roky. Příští by se měl konat v Kolumbii v roce 2025.

B. Parlamentní rozměr

Parlamentní demokracie je jedním z hlavních nástrojů pro vedení dialogu, diskuzi a předávání osvědčených postupů mezi EU a zeměmi LAK. Pravidelný kontakt mezi poslanci Evropského parlamentu a poslanci zemí Latinské Ameriky začal v roce 1974, kdy proběhla první ze 17 meziparlamentních konferencí, které se konají každé dva roky.

V roce 2006 bylo ustaveno Parlamentní shromáždění EU – Latinská Amerika [EuroLat](#) jako parlamentní instituce strategického partnerství těchto dvou regionů. Slouží jako fórum pro diskuzi, sledování a hodnocení veškerých otázek souvisejících s partnerstvím.

Shromáždění EuroLat má 150 členů: 75 poslanců Evropského parlamentu a 75 poslanců z latinskoamerických subregionálních parlamentů, včetně Latinskoamerického parlamentu, Andského parlamentu, Středoamerického parlamentu, parlamentu Mercosuru a chilského a mexického kongresu.

Shromáždění EuroLat diskutovalo mimo jiné o otázkách digitalizace a digitální ekonomiky, kybernetické bezpečnosti a umělé inteligence, boje proti organizované trestné činnosti, potravinového zabezpečení a změny klimatu a od roku 2006 uspořádalo celkem 15 plenárních zasedání. [Poslední plenární zasedání shromáždění EuroLat](#) se konalo v červenci 2023 ve španělském Madridu.

Společné prohlášení ze třetího summitu EU–CELAC uznalo parlamentní diplomacii jako důležitý rozměr meziregionálních vztahů a ocenilo konstruktivní úlohu, kterou v tomto ohledu hraje shromáždění EuroLat. Spolupředsedové shromáždění EuroLat kromě toho vystoupili na summitu s projevem, který se zaměřil na význam uzavření dosud neuzavřených dvoustranných obchodních dohod a dohod o přidružení, změny klimatu a oživení multilateralismu.

Parlamentní vztahy EU s karibskými zeměmi spadají do působnosti Smíšeného parlamentního shromáždění OAKTS^[1]–EU. Dohoda ze Samo platí od roku 2024 a zaměřuje se na specifické potřeby regionů; to vedlo k vytvoření Parlamentního shromáždění EU–Karibik. [Ustavující schůze](#) tohoto nového orgánu se konala v únoru 2024 v Angole a tento orgán se skládá z 15 poslanců EP a jednoho poslance z každé karibské země. Na svém prvním zasedání přijalo toto shromáždění [jednací řád](#), který stanoví každoroční konání zasedání shromáždění střídavě v karibské oblasti a v Evropské unii. Příští zasedání se bude konat v Karibiku v roce 2025.

VZTAHY SE SUBREGIONY

A. Andské společenství (Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru)

V prosinci 2003 podepsala EU a andský region dohodu o politickém dialogu a spolupráci, která rozšířila jejich spolupráci. Smlouva však zatím nenabyla účinnosti. V červnu 2007 byla zahájena jednání o dohodě o přidružení, která nakonec vyústila v [obchodní dohodu s Peru a Kolumbií](#) v březnu 2010. Tato dohoda, která byla podepsána v červnu 2012 a ratifikována Evropským parlamentem v prosinci 2012, nabyla účinnosti dne 1. března 2013 v případě Peru a dne 1. srpna 2013 v případě Kolumbie. Má za cíl v příštích deseti letech zcela liberalizovat obchod s průmyslovými výrobky a s produkty rybolovu (většina celních sazeb bude po jejím nabytí účinnosti zrušena) a rozšiřuje přístup zemědělských produktů na trh. Dohoda se dále týká veřejných zakázek, investic, lidských práv a pracovních právních a environmentálních norem. Ekvádor se k této obchodní dohodě připojil dne 1. ledna 2017. Také Bolívie může usilovat o přistoupení k této dohodě, ale doposud tak neučinila. Plné uplatňování dohody je nyní podmíněno její ratifikací posledním členským státem EU: Belgií.

B. Karibik

Vztahy mezi EU a Karibikem jsou utvářeny různými překrývajícími se institucionálními rámci, včetně dohody ze Samoy s jejím protokolem o Karibiku, který zahrnuje 15 karibských států^[2].

[Společná strategie partnerství mezi EU a Karibikem](#) poskytuje strukturovaný rámec pro širší a hlubší dialog a spolupráci. EU je největším obchodním partnerem Karibiku. Dialog o hospodářských záležitostech vede především s karibským fórem (CARIFORUM). Fóra se účastní členové Karibského společenství a dále Dominikánská republika. V roce 2008 jeho členové podepsali [Dohodu o hospodářském partnerství mezi státy CARIFORA a EU](#), což je komplexní dohoda o volném obchodu a hospodářství.

[1] Organizace afrických, karibských a tichomořských států

[2] Antigua a Barbuda, Bahamy, Barbados, Belize, Dominika, Dominikánská republika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamajka, Svatý Kryštof a Nevis, Svatá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Surinam, Trinidad a Tobago.

V dubnu 2014 byla zahájena jednání s Kubou o uzavření Dohody o politickém dialogu a spolupráci, která byla úspěšně dovedena do konce v březnu 2016. Dohoda je prozatímně prováděna od 1. listopadu 2017. Plně vstoupí v platnost poté, co ji ratifikují všechny členské státy EU. Dohoda obsahuje tři hlavní kapitoly, které jsou věnovány politickému dialogu, dialogu o spolupráci a odvětvovým politikám a obchodu.

C. Střední Amerika (Kostarika, Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua a Panama)

Dohoda o přidružení byla podepsána v červnu 2012 a ratifikována Evropským parlamentem v prosinci 2012. Jedná se o první dohodu tohoto typu, kterou EU uzavřela s nějakým regionem. Spočívá na třech pilířích – politickém dialogu, spolupráci a obchodu – a má rozvinout privilegované politické partnerství založené na hodnotách, zásadách a společných cílech. Mezi další cíle dohody patří upevňování lidských práv, snižování chudoby, boj s nerovnostmi, předcházení konfliktům, podpora řádné správy věcí veřejných, bezpečnost, regionální integrace a udržitelný rozvoj. Dohoda o přidružení také liberalizuje obchod s průmyslovými výrobky a produkty rybolovu a ruší většinu celních sazeb v obchodu se zemědělskými produkty. Od roku 2013 je prozatímně uplatňována pouze kapitola o obchodu. Všechny členské státy EU nyní dohodu ratifikovaly a očekává se, že vstoupí v platnost v roce 2024. Parlamentní výbor pro přidružení bude sledovat provádění této dohody, čímž se rozšíří možnosti činnosti na parlamentní úrovni.

D. Mercosur (Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay)

Jednání o dohodě o přidružení se zeměmi Mercosuru, včetně politického dialogu, spolupráce a volného obchodu, byla zahájena v roce 1999. Politické dohody bylo dosaženo roku 2019; ratifikace dohody o přidružení však byla pozastavena kvůli obavám týkajících se standardů v oblasti životního prostředí a lidských práv v Brazílii za vlády prezidenta Bolsonara. Jednání byla obnovena po zvolení prezidenta Luly da Silvy v roce 2022, ale v současné době je proces přijetí zablokován. Pokud dohoda vstoupí v platnost, 91 % zboží vyváženého Evropskou unií do zemí Mercosuru bude osvobozeno od cla a různé výrobky budou podléhat nižším clům. EU by zrušila celní sazby u 92 % zboží dováženého ze zemí Mercosuru, avšak zachovala by celní kvóty pro citlivé zemědělské komodity.

VZTAHY S JEDNOTLIVÝMI ZEMĚMI

A. Brazílie

V roce 2007 uzavřely EU a Brazílie strategické partnerství. V jeho rámci rozvíjejí spolupráci a politický dialog ve více než 30 oblastech společného zájmu, včetně mezinárodního míru a bezpečnosti, lidských práv, správy veřejného sektoru, hospodářských a finančních otázek, inovací, sociálních politik, vzdělávání, životního prostředí a regionální integrace. Strategické partnerství EU a Brazílie zahrnuje rovněž [pravidelný dialog mezi Národním kongresem Brazílie a Evropským parlamentem](#). Nový brazilský prezident Luiz Inácio Lula da Silva, který byl zvolen v roce 2022, se po nástupu do funkce v lednu 2023 zasloužil o výrazné oživení vztahů s EU, proběhlo i několik

vzájemných oficiálních návštěv na vysoké úrovni. V roce 2023 Brazílii navštívily čtyři delegace^[3] Evropského parlamentu. Na rok 2024 je naplánován summit EU a Brazílie.

B. Chile

EU uzavřela dohodu o přidružení s Chile v roce 2002. Od listopadu 2017 do prosince 2022 probíhala jednání o modernizaci dohody o přidružení a jejím nahrazení pokročilou rámcovou dohodou. V únoru 2024 to schválil Evropský parlament. Parlament a Rada Evropské unie přijaly prozatímní obchodní dohodu, která obsahuje pouze obchodní a investiční prvky dané pokročilou rámcovou dohodou a vyžaduje ratifikaci pouze na úrovni EU. Jakmile Chile dokončí svůj vnitřní proces ratifikace, vstoupí prozatímní obchodní dohoda v platnost. Prozatímní dohoda o obchodu pak vyprší, jakmile vstoupí v platnost pokročilá rámcová dohoda poté, co ji ratifikují všechny členské státy.

Modernizovaná dohoda sestává z pilíře politického dialogu a spolupráce a z obchodního a investičního pilíře. Posiluje obchodní a investiční vztahy mezi EU a Chile, obsahuje závazky v oblasti životního prostředí a práce, usnadňuje přístup ke kritickým surovinám a jako první dohoda EU obsahuje zvláštní kapitolu o obchodu a rovnosti žen a mužů. [Smíšený parlamentní výbor EU–Chile](#) sleduje provádění dohody o přidružení od roku 2003 a bude i nadále sledovat provádění pokročilé rámcové dohody, a to na zasedáních konaných dvakrát za rok.

C. Mexiko

Mexiko je jedinou zemí, s níž EU uzavřela jak dohodu o přidružení, tak strategické partnerství. V roce 2000 vstoupila v platnost [dohoda o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci](#) (známá jako „dohoda EU–Mexiko“). Institucionalizovala politický dialog, rozšířila spolupráci na nové oblasti, včetně demokracie a lidských práv, a mezi EU a Mexikem vytvořila zónu volného obchodu. Jednání s Mexikem o modernizaci dohody EU–Mexiko začala v květnu 2016. V dubnu 2018 bylo dosaženo principiální dohody ohledně kapitol o obchodu a v dubnu 2020 konsenzu o posledních zbývajících bodech. V současné době probíhá ratifikační proces.

Strategické partnerství byla navázáno v roce 2009 a mělo prohloubit spolupráci mezi EU a Mexikem a koordinaci na mnohostranné úrovni v globálních záležitostech a dodat dvoustranným vztahům a iniciativám nový politický impuls. V rámci strategického partnerství se konaly tři summity, poslední v červnu 2015. O mnoha otázkách probíhá mezi EU a Mexikem pravidelný dialog na vysoké úrovni – mimo jiné o lidských právech, bezpečnosti a vymáhání práva, hospodářských otázkách a životním prostředí a změně klimatu. Na provádění všeobecné dohody od roku 2005 dohlíží [Smíšený parlamentní výbor EU–Mexiko](#). Tento výbor se obvykle schází dvakrát ročně a je hlavním fórem pro diskusi.

Jonas Kraft / Clotilde Chantal Claudie Sebag
04/2024

[3] Delegace pro vztahy s Brazílskou federativní republikou, Výbor pro zahraniční věci, Výbor pro mezinárodní obchod a Výbor pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin.